

Een winter lang naast een emmer

Een onverwacht cadeautje van de bezetters in '40-'45: hun inmiddels vervallen bunkers huisvesten in de winter talloze vleermuizen. Gedetailleerde studie leverde interessante natuurlijke historie op.

ANNE-JIFKE HAARMSMA

Aan de Wassenaarse Slag ligt een achthonderd meter lang oorlogsmonument: een bunker gebouwd met tweedehands stenen afkomstig van huizen uit Wassenaar en omgeving. Na de oorlog stond de bunker ruim dertig jaar leeg. Door de werking van wind verdween het bouwwerk langzaam steeds verder onder een laag zand, op sommige plekken tot wel zes meter. Bovenop de bunker begon duindoorn en helmgras te groeien. Binnenin de bunker was het 's zomers koel en 's winters matig koud. Niet voor niets dat eind jaren zeventig de eerste vleermuizen de bunker ontdekten als geschikte overwinteringsplaats. Door mond-tot-mondreclame kwam deze bunker

hoog op een vleermuizenhitlijst. Anno 2012 overwinteren hier elk jaar bijna vierhonderd vleermuizen en vinden er meer dan duizend passanten tijdelijk onderdak.

De winterslaap

De winterslaap van vleermuizen lijkt een statische bedoening, waarbij de dieren van oktober tot april op hun kop hangen. Niets is minder waar. Voorafgaand en tijdens de gehele winterslaap vindt namelijk een vurige strijd plaats om hangplekken. Elk vleermuismanntje selecteert een klein stukje bunker, zo'n twintig tot vijftig meter gang. Dit stukje bunker wordt met vleugel en tand verdedigd tegen mannelijke indringers. Vrouwtjes worden wel toegelaten, graag zelfs. Zij worden gelokt met baltsgeluiden. Dit soort geluiden zijn helaas voor mensen niet hoorbaar. Sommige mannen zijn duidelijk populairder dan andere, zij weten een hele harem van tot tien vrouwen om zich heen te verzamelen. Zo ook de meervleermuis met nummer X75566 naast de emmer. Al negen jaar lang bestaat zijn territorium uit een doodlopende gang van ongeveer vijftig meter met hierin een aantal

Deze gang biedt in de winter onderdak aan grote aantallen vleermuizen. Anderen gebruiken hem als tijdelijke verblijfplaats. Foto: Anne-Jifke Haarsma.

De meervleermuis is een van de zeldzaamste vleermuizen van Europa. Het zwaartepunt van het verspreidingsgebied ligt in Nederland. Vrouwjes trekken enkele honderden kilometers tussen zomer- en winterverblijf, mannetjes blijven vaak in de omgeving overwinteren.
Foto: René Janssen.

afgesloten luchtkokers. De afsluitingsmaterialen waren blijkbaar op, waardoor een van de kokers gedeeltelijk is afgesloten met een emmer.

Hun zomerescapades

Man X75566 is ongeveer elf jaar en woont in de zomermaanden in Voorhout. Meervleermuizen kunnen heel oud worden, het oudste dier is twintig jaar en zes maanden geworden. Uilen en katten zijn in de zomermaanden hun grootste vijanden. In de winter zijn dat bosmuizen. Deze alleseters zijn de hele winter op zoek naar eten. Een winterslapende vleermuis is een makkelijke prooi, al hangen de meeste vleermuizen hoog en dus buiten het bereik. De hele zomer is man X75566 zich aan het voorbereiden op zijn verblijf aan de Wassenaarse Slag. Alleen met een voldoende dikke vetlaag, zo'n vijftientig procent van zijn lichaamsgewicht, heeft hij genoeg energie om de hele winter zonder eten te overleven. Dit inclusief de energiekosten voor het verdedigen van zijn territorium tegen indringers en de paring met zijn vrouwjes. Een moment van onoplettendheid, ook in het midden van de winter, kan hem een vrouw kosten. Het gaat nu

nog goed met man X75566, al wordt het aantal vrouwjes in zijn territorium de laatste jaren wat minder. De tijd zal het leren, wie weet hangt er binnenkort een andere man naast de emmer.

ANNE-JIFKE HAARSSMA IS ZELFSTANDIG ECOLOOG EN DOET SINDS 2002 ONDERZOEK NAAR DE MEERVLEERMUIS. PUBLICATIES OVER DIT ONDERZOEK ZIJN TE VINDEN OP [HTTP://WWW.BATWETER.NL/INDEX.PHP/PUBLICATIES](http://www.batweter.nl/index.php/publicaties). MET DANK AAN STAATSBOSBEHEER VOOR HET VERLENEN VAN TOEGANG EN MEDEWERKING TIJDENS DIT ONDERZOEK.

De mannetjesmeervleermuizen vechten om de beste plekken en laten alleen vrouwjes toe in hun omgeving. Al negen jaar hangt meneer X75566 met zijn steeds verder slinkende harem naast deze emmer.
Foto: Anne-Jifke Haarsma.

